

O DOSEĐANJEM DELU IN RAZVOJU KOMUN

Zadnjih smo ponovili, kaj je o komunah govorili na III. kongresu Zveze komunistov Slovenije tovarisi Miha Marinko. Spoznali smo, da je prav komuna tisto neposredno področje ustvarjalne pobud vsakega posameznega državljanja, na katerevrem socialistična ureditev v resnic sprošča clokevovo osebnost. Vsakdo bo imel priliko in dolžnost, da sodeluje v urejevanju svoje občine, bodisi na tak ali drugačen način. Uresničevanje komunalnih skupnosti postaja v celoti eno osrednjih družbeno-političnih področij se danosti.

V zadnjih letih je naša socialistična družba z velikimi napori in v vztrajnem delu zavzela s komunalnimi skupnostmi nove, vsestransko močne socialistične položaje. Na njih gradimo zdaj novo in razbijajo staro. Tovarisi Miha Marinko je na III. kongresu ZKS opozoril na slabosti in napačna pojmovanja, ki so se in se kažejo pri komunistih, pa tudi pri ostalih družbenih in političnih delavcih, v dosedanjem delu in razvoju komun. Dejaj je:

Te slabosti so:

1. Nekateri tovarisi misijo, da so komune samo stvar bodočnosti. Menijo, da naše objektivne prilike ne dopuščajo konkretnih in jasnih obrisov komunalnih skupnosti in njihovega razvoja. Sodijo, da je treba še čakati in dočakati boljše ozirnice obogatitve. Če je tako, da je vsaka konkretna akcija nepotrebna ali obojenja ne uspehi, da še ni pogovorje za komune. Zato se vse nihovo delo v zvezi s komunami izraža v več ali manj abstraktnih razpravljajih, kakšne bodo, kje bodo njihove meje, koliko jih bo, kdaj bodo v podobno. Ti tovarisi ne vidijo in ne čutijo žive stvarnosti, ali pa so v njo tako praktično zakopani, da ne morejo gledati kompleksno in s perspektivo. Zato često hodita vsakodnevni praktičnem in splošno deklarativno propagandiščem izjave o komunah kot o cijlu bodočnosti z roko v roki, kot živ dokaz za nesposobnost, napraviti pravilne družbene analize, da v po-mankljivu zavest subjektivnega faktorja in borcev. Točno je, da poslagamo še prve temelje komunam. Pri tem pa komunisti, kot zavestni borcev za nov družbeni red, za novo stavbo, ne bl smeli pozabljati, da dobre hiše ni mogoče zgraditi na slabih temeljih. In končno, subjektivne sile naše revolucije niso nikoli čakale, da bi objektivni pogoji sami od sebe popolnoma dozoreli, ampak so vedno, upoštevajo konkretno pogojev, zanesljivo dano v sredini, da bi dočakali boljši časov, ko bi se prodiles komune čez noč in jim bosta ob rojstvu botrovala med in mleko. Treba je spoznavati dejanske razmere in v takih razmerah, ki so čestokrat, zlasti v materialnem pogledu, dokaj hude, zavrhati rokave in se boriti za skupnost ljudi v bodočem sožitju brez fizične družbe.

2. Nekateri menijo, da je komuna zgolj upravno-operativno vodstvo tehkoč praktičnih bolog rečeno — praktičnem zadev. Zaradi takšnega praktičnega pojmovanja vlogi in pomena komune v socialistični družbi zanemarjajo in zanikajo kakršnokoli družbeni in idejnovo vlogo komunalnih skupnosti. Praktični čestokrat glede so skozi povrino materialnih sredstev, s katerimi razpolaga komuna, ali kot pravijo, ki so ji bila prepuščena. Takšna zanesljivenost vodi tudi v precej primitivno, enostavno in vul-

garen zaključek: če imamo več sredstev, potem se naša komunalna skupnost utrijeva, v nasprotju primeru pa slabši. Razumljivo je, da je razpolaganje z dolčenim viškom dela eden osnovnih pogojev za komunalne skupnosti. Ce upoštevamo še druge elemente, ima ta moment določen pozitiven ali pa tudi negativen vpliv. Toda zankati vse družbene faktorje in videti samo viske dela, — to je teza, ki ne vzdrži marksistične kritike. Za takimi trditvami, ki vulgarizirajo Marksove misli o komunah, se često skrivajo bllokatske lokalistične teorije, ali pa vsaj globoko nerazumevanje pravje vsebine socialističnih odnosov, socialistične demokracije in skupnih interesov socialistične družbe, v katerih imamo posebno važno vlogo volja, zavest in prizadevanje ljudi. Ne samo teoretično, ampak tudi praktično je možno, da se v komuni, ki razpolaga z manjšimi materialnimi sredstvi od druge, bolj četru neposredni vpliv proizvajalca in vsega prebivalstva na gospodarsko in na ostalo življenje. Organi družbenega upravljanja so lahko aktiven, splošno zavest večja, sovražni vplivi manjši itd. kakor v drugi, kjer je moštvenemu vrhu uspelo pridobil, ali mu zaradi splošnih pogojev (močnejša industrija) pripada več material-

nih sredstev, ki jih potem razdeljuje precej birokratično. Skratka, bistvo aktivenega borcev in graditelja temeljev komunalne skupnosti ni, da se vselej in vseporosod prepriča, da bi komunalni skupnosti, kot prav, včim manj vzelje; bistveno zanj je prizadevanje, da bi delovni ljudje, z ljudskim odborom na čelu, neposredno, samostojno in demokratično obravnavali vse vprašanja svojega dela, življenja, misijenja, zavesti in blaginja. Bistvo aktivenega borcev in graditelja komunalne skupnosti tudi ni, da gleda k sedetu, koliko je tam ostalo materialnih sredstev, in da dlakocepsko pri-

merja, računa in razpravlja o tem, kdo je zapostavljen in kdo privilegiran; bistveno zanj je, da budo spremišča vsa dogajanja v mestu ali okraju, da razmišlja in predlaga, kako utrditi socialistične pozicije, kako razbiti sovražne dejavnosti in oslaviti sovražni vpliv, kako spremeniti tuje, provincialno meščanske in druge slabe navade in običaje. Zaradi takšnega dela za povezovanje medsebojnih političnih, gospodarskih in drugih interesov bi bilo prav, če bi gledali čez plot k sedetu in razpravljali o medsebojnom sodelovanju in premagovanju težav.

(Nadaljevanje)

Zobno ambulantno imajo, zobozdravnika pa ne

Prebivalci Loškega potoka že praktično je možno, da se v komuni, ki razpolaga z manjšimi materialnimi sredstvi od druge, bolj četru neposredni vpliv proizvajalca in vsega prebivalstva na gospodarsko in na ostalo življenje. Organi družbenega upravljanja so lahko aktiven, splošno zavest večja, sovražni vplivi manjši itd. kakor v drugi, kjer je moštvenemu vrhu uspelo pridobil, ali mu zaradi splošnih pogojev (močnejša industrija) pripada več material-

s splošnim zdravnikom, ki praja redno, in prisel z njim. Tako smo Potočani navzlični ambulanti romali v Ribnico in druge večje kraje zadržali bolnih zob in pri tem zapravljali čas in denar, saj stane samo vožnja z avtobusom v Ribnico in nazaj 260 din. Glavni vzrok, da zobozdravnik iz Ribnica ni prihajal v Loški potok, je bil najbrž ta, ker ima v Ribnici več kot dovolj dela, saj je posamezni naročil za popravilo zob na dolgo dobo, tudi do enega leta za en zob.

Občinski ljudski odbor bi rad ustregel želji občanov in je zaprosil za pomoč svet za zdravstvo in socialno politiko v Kočevju. Prizadeval si je, da bi dobili zobozdravnika vsaj enkrat tedensko, toda naletel je na gluh učes v Kočevju kot pri zobozdravniku v Ribnici. Zato se je občinski ljudski odbor dogovoril z nekim zdravnikom v Ljubljani, ki je bil pripravljen, da pride vsako nedeljo v Loški potok. S tem je bilo vsem občanom zelo ustrezeno. Toda na našo največje začudenje, to ni všeč zobozdravniku v Ribnici, pa tudi OLO Kočevje se ne strinja, da bi prihajal v Loški potok zobozdravnik iz Ljubljane.

Potočani želimo, da nam svet za zdravstvo in socialno politiko OLO Kočevje pomaga v tej zadevi, ne pa da nasprotuje začasnemu rešitvi občinskega ljudskega odbora. Ali je to varovanje, če morajo ljudje k zobozdravniku v Ljubljani, Lož, Cerknico in celo v Cabar. Želimo, da pride k nam vsaj enkrat tedensko zobozdravnik, pa naj bo od koder kolik.

Sole ista mladina, ki vstopi v kmetijsko šolo, začne spoznavati, koliko temeljitev znanja je potrebno za uspešno gospodarjenje. V življenju so absolventi kmetijskih šol dobrati, na prednji gospodarji, ki koristno vplivajo tudi na svojo okolico. Sele tista mladina, ki vstopi v kmetijsko šolo, začne spoznavati, koliko temeljitev znanja je potrebno za uspešno gospodarjenje. V življenju so absolventi kmetijskih šol dobrati, na prednji gospodarji, ki koristno vplivajo tudi na svojo okolico.

Ali Zveza borcev v Črnomlju pozna ta primer?

Matija Kočevar iz Malin pri Semiču št. 22 je padel kot partizanski borcev spomladan leta 1945 pri Žumberku. Zapustil je ženo Nežo in dve hčerki, od katerih je Marija danes stara 14, Francka pa 11 let. Neža Kočevar se je pred nedavnim v drugič poročila z Antonom Judničem iz Gradnika. Z njegovim prihodom v družino je nastal za obe partizanski siroti pravi pekel. Odčim Anton Judnič jih zanikuje, pretepa, odteka jima hrano in nalaže pretečka dela. Tudi z ženo Nežo je vse nujno do otrok padlih borcev.

Milij je dan. Bil je le eden izmed mnogih, ki nam je prinesel venček lepih dočkveti, kti jih ne bomo pozabili. Izvlečeno se spominjam vseh, ki so nam omočili veselične počitnice, njih, ki počivajo v zemlji in tudi onih, ki neutrudo bđijo nad življenjem otrok padlih borcev.

Marija Brdar

Dopisujte v »Dolenjski listu«

Dolenjske Toplice - zdravilišče ali zabavisko?

Ze iz Valvazorjevih časov slovenske Dolenjske Toplice kot zdravilišče in še celo kot ene najboljših toplic v Sloveniji, kamor se od vsega poteka zatekalisk zdravila revmatični bolniki. Tako slovene Toplice že stoletja kot zdravilišče Vendar ti tujci niso vedno obzirni do bolnikov. Le prevečkrat se zgoditi, da se napijeti v piani divljajo celo noč po Toplicah, kriče in razgrajajo in s tem motijo in bude iz spanja počitnika potrebone bolnike.

Danes je zdravilišče zelo lepo urejeno in je za bolnike kolikor toliko udobno poskrbljen — razen prehrane, ki je vsekakor predraga. V Toplice kot zdravilišče se zateka vedno več bolnikov, kjer se zdravijo na svoj račun, ali pa jih tja pošlje Zavod za socialno zavarovanje.

Poleg zdravilišča je še invalidski dom, kjer je vsako leto na oddih veliko invalidov in vseh krajev Slovenije, ki uporabljajo blagodati zdravilne topiliske vode. S tega vidika so Toplice na vsak način zdravilišče. Ker pa so Toplice prav zaradi zdra-

vilne vode zaslovele tudi kot letovišče, cesar ni mogeče oporekat, saj je vsa okolica Toplice res čudovita, prihaja sem vedno več tujcev, zlasti s Hrvaške. Vendar ti tujci niso vedno obzirni do bolnikov. Le prevečkrat se zgoditi, da se napijeti v piani divljajo celo noč po Toplicah, kriče in razgrajajo in s tem motijo in bude iz spanja počitnika potrebone bolnike.

Nikakor ne nasprotnujemo, da bi v Toplice ne prihajali prehodni gostje, tudi nismo proti, če nihjivo avtomobilki parkirajo pred stavbo zdravilišča in postajo Ljudske milice, smo pa odločno proti razgrajjanju in kaljenju nočnega miru. Ali zanje ne veljajo odredbe občinskega ljudskega odbora o redu in mиру?

Cudimo se javnim organom, da tako razgrajanje tujcev pusti, saj vendar lahko vidijo kaj se godi na topiliskem platu, kjer je z moko za več mesecov naprej. Ce bi se pojavile gopravice, da se bodo podražila vsa živila, tedaj bi se šele pokazala prava kupna moč našega kmata, čeprav nima denarja za davke.

Mislim, da bi se s pravim pri-jemom dalo urediti tudi to pre-teško toploško vprašanje.

Ob robu

Kmetje radi tožijo, da nimajo denarja. Da pa to povsem ne drži, se je pokazalo pred nedavnim, ko so pričeli govoriti, da se ob moka podražila. V trgovinah z živili si videl razgreti kmečke obrazje, ki so stili v prodajalce: »Se meni 50 kil. In vreča za vrečo je romala v kmečke kaše. Ali morda ne vedo za ta primer? Morda res ne vedo, ker se domačini v Malinah boje nasilnega Judniča. Zato bi bilo prav, da se okrajni odbor ZB v Črnomlju poznamo za ta primer in zaščiti otroke padlega borcev.

Naš javnost ne zanima toliko odnos med njim in ženo, saj ima možnost razvezeti zakona, če ji je življenje z možem nevdružen, zanima pa nas vse odnos do otroka padlega borcev. Kaj pravijo na to množične organizacije v Malinah in občinski odbor ZB v Semiču?

Ali morda ne vedo za ta primer? Morda res ne vedo, ker se domačini v Malinah boje nasilnega Judniča. Zato bi bilo prav, da se okrajni odbor ZB v Črnomlju poznamo za ta primer in zaščiti otroke padlega borcev.

Na tej seji je svet sprejel

sklep, da se ordiniranje uradnega zdravnika v zdravstvenem domu poveča na polno celodnevno zaposlitve, to je 6 ur dnevno. To je bilo potrebno, ker je bolnikov vsak dan več in se bo zdravnik laže posvetil posamezniku. Za letosnjeno jesen je bilo predvideno cepljenje prebivalstva proti jetiki z zanimnim ceplivom BE-SE-ZE. Zdravnik si bodo še pogovarjali, kdaj bo za potrebo zdravstveno akcijo najbolj primeren čas.

Za upravnika Okrožnega gospodarskega zavoda je bil imenovan dr. Božo Oblak.

Pri Badovincu se je razprostila počitnica, ki je vsem denarjem, ki je načrtovan, da se vrednost ne bo dosegla, da je po-

dobjeo to za dajbe.

Pika, Svetilka je kupljena. »Se

je v zelenju, med tem zelenjem pa se prepreči, da se živila v zlatu rumeni barvi

in žaljavo pridrži letosnjega roka.

Cesta pelje mimo suharskih in metuljkih vinogradov

skozi starodavno Metuliko in dalje proti Črnomlju, tja na najužnejši konec Belo krajine — Vinico, kjer je v prelepi pokrajini naš ljudski pesnik Zupančič do-

bival velje vrtje in kopalna pravne plemiške.

Prav na nasprotni strani preko Kolpe, že na hrvaški zemlji, pod vasio Botanci, se beli žotori novomeških tabornikov.

Se po klancu navzdol in že

je vse vrednost, ki je načrtovan,

da se vrednost ne bo dosegla,

IZNASILOVRAJEV

To in ono iz Kočevja

Marsikdo bo težko verjel, da je Kočevje eno najdražih mest glede prehrane. Če zasledujem v časopisu cene živil po raznih krajih, se omenja skoraj dosledno Kočevje kot kraj, v katerem so cene povrtnin, krompirju itd. najdražje. To so artikli, ki jih skoraj dnevno izvažamo iz Kočevja in – čudo! – druge so ceneši kot v kraju proizvodnje. Poleg tega je domači trg zelo slabo založen in ima malo izbiro. Sadje dobimo zelo redko in po večini nezrelo in slabe kakovosti. Lahko trdimo, da so naše gospodinje povečani navezane na nakup pri kmetih, kar daje pač slabo oceno zadrgam in državnem sektorju našega okraja.

Nočno razgrajanje se je kreplko utrdilo v našem mestu, posebno ob sobotah in nedeljah. Ob mirem potiček so predvsem stanovci v bližini gostišč, od koder se kar vali hrup raznih gob, harmonik, vpitja pri balinjanju, petja, kričanja in pretepanja.

Po Mokronogu

Mokronog, nekako gospodarsko in kulturno središče mirenke doline, je še danes po tolikih letih vojne dokaj razdeljan kraj. Cloveka presenečajo razbitine in unitečne hišne fasade na vsakem koraku. Obnovljena in popravljena stavbišča imajo predvsem občinska podjetja, med zasebniki pa mendele gostilnari. Predsednik občine meni, da bi kraj sam in tudi vso mirenko dolino okreplila razvita usnjarska industrija, saj ima bogate tradicije že iz predvojnih let. Tovarna naj bi zrastla na temelju stare, kar bi gradnjo znatno pomenilo. Tovarna bi pritegnila večino delovne sile z obrobja mirenke doline in dala zasluzek vsem, ki so že pred vojno delali v usnjarski industriji.

BL.

Predgrad ob Kolpi

Letos je bogato obrodil češmin. Ob potih in po mejah je polno bodečega grmečevja. Skoda je, da ga ljudje puščajo tako vnemar, saj daje dober čaj in odlični kis. Napravi se takole: sedež zrnčkamo, nalijemamo poljubno kulinčno vodo, zmes zavre in v nekaj dneh imamo najboljši kis.

Dosedaj so v Poljanski dolini ob kolpi elektrificirane tele vase: Jelenja vas, Predgrad, Paka, Deskovska vas, Kovaca vas, Starigrad, Modile, Dol, Prelesje, Kot in Sodevci. J. S.

Kaj res ni nikogar, da bi poskrbel za izvajanje določil OLO o zapiranju gostinskimi obratov? Ali je nujno, da imajo skoraj vsa gostišča permanentno dovoljenje za nočno obratovanje? Zensko zastopništvo, ki je na zadnjem sestanku protialkoholnega boja predlagala, naj se nekaterim očetom malčki v narodnih mamic, ki krčijo in se derejo med predstavo, in pa zvočnik, da prideš iz kina s takim šurnjenjem v glavi kot bi bil v zračni bitki. Mislimo, da je vendar že treba rarebiti red ter upoštevati želje obiskovalcev ako želimo, da bo film res kulturno vzgojil pomena, ne pa samo komercialna osnova podjetja.

mo pozabiti, saj so tudi oni precej prispevali našim lepim počitnicam.

K. D.

Belokranjski otroci v Splitu

Uprava za počitniška letovanja pri Svetu za zdravstvo in socialno politiko LRS je organizirala počitniško kolonijo v Splitu. Sedaj letujejo tam korosi, belokranjski in ljubljanski pionirji. Otroci se bodo okreplili in tudi obogateli svoje znanje. Zlasti skrbre za koroske pionirje, da se bodo v družbi z belokranjskimi in ljubljanskimi pionirji privadili slovenski besedi in spoznali lepote Jugoslavije, ki je tudi njihova domovina. Ob našem morju veselo doni: »Mi smo slovenski pionirji, najmlajši borce, borce za prostost...«

T. M.

Abonenti v Ribnici niso zadovoljni s postrežbo

V občinskem gostinskem podjetju v Ribnici je na hranilnikovih 20 abonentov. Cenam niti ne ugovarjajo, drugače pa je s postrežbo. Abonent jim pomeni odvečno zlo in mora čakati in čakati, da se ga usmili natašarica z juho in po primernem presledku še s prikuho. Prehodni postopek je, da bi v ranih mladostih dobili čim več vtišov o domovini, mestu in delavsko mladino pa na dečelo, kjer naj se seznanja z naravo, od katere se igrali z žogo in si z drugimi igrami kralili čas. Povprečno se so zdrili do dva kilograma, saj so tudi junaki s tremi kilogrami priraskati.

Počitniška kolonija je uspela, saj je bila doraščajoči mladini tri tedne sonca, vode, zraka in dobre hrane. Se bolje pa bi bilo, če bi podeželsko mladino, kakršna je bila letos v Žužemberku, pejali drugo leto na postrežbo. Abonent je, da bi v ranih mladostih dobili čim več vtišov o domovini, mestu in delavsko mladino pa na dečelo, kjer naj se seznanja z naravo, od katere se igrali z žogo in si z drugimi igrami kralili čas. Povprečno se so zdrili do dva kilograma, saj so tudi junaki s tremi kilogrami priraskati.

V. B.

Zivžav v žužemberški šoli

Tri tedne je bilo okrog žužemberške nižje gimnazije vrvenje, danes pa je spet vse tisto. Le Krka šumi in se penti čez slap pod prodrom.

Kakor vsako leto, je tudi letos sprejela žužemberška gimnazija počitniško kolonijo. Socialno skrbstvo iz Novega mesta je omogočilo eno- in dvoranski partizanski srtotam ter otrokom revnih staršev tri tedenski brezplačni oddili v Žužemberku.

Kolonijo je vodil Cerni Roman, učitelj v Smiljehu pri Žužemberku. Otroci so imeli hrup raznih gob, harmonik, vpitja pri balinjanju, petja, kričanja in pretepanja.

Iz Crnomija

Gostovanje Obrinega gledališča

V nedeljo 8. avgusta je v Crnomlju gostovalo Obrinovo gledališče iz Ljubljane. Uprizorili so Petrovičev komedijo Vozel. Gledalci so bili zelo zadovoljni, posebno jim je ujagala Verica Rebernarkova vlogi Bojke.

Zakaj ne upoštevajo prepedovi?

5. avgusta je bila v Crnomlju mladini prepovedana filmska predstava. Uprijava kina te prepondevali na upoštevanje v dvorani je bila precej otrok, ki zanjo film ni bil primeren. Tako uprava ni ravnala same v tem primeru. Tudi v večernih urah, ko je mladotičnički prepovedan obisk javnih lokalov, opazimo v kino dvorani nedovoljno otroke, uprava pa se za to ne zmeni.

Utonil je v Riniči

Proti večeru 5. avgusta je šla skupina petih fantov, sezonskih delavcev iz Prekmurja, na koloniranje po Riniču v Kočevju. Ker niso znali veslati, se je čoln prevrnil in od petorice je eden, 19-letni fant, utonil. Nihče izmed njih ni znal plavati, vendar bi ostali štirje, ki so se po srečnem naključju rešili, morali klicati na pomoč. V Kočevju je dovolj plavalcev, ki bi mogli zrešiti mlado življence.

Hvalnečno smo podjetju za razdeljevanje filmov, ki nam je predvajalo nekaj filmov zaston. Mnogi izmed nas so prvič gledali film. Tudi kuhanice in druga gledali strežnega osebja ne smete.

Prvič v Crnomlju je bila skupina petih fantov, sezonskih delavcev iz Prekmurja, na koloniranje po Riniču v Kočevju. Ker niso znali veslati, se je čoln prevrnil in od petorice je eden, 19-letni fant, utonil. Nihče izmed njih ni znal plavati, vendar bi ostali štirje, ki so se po srečnem naključju rešili, morali klicati na pomoč. V Kočevju je dovolj plavalcev, ki bi mogli zrešiti mlado življence.

Objava Vajenske šole

Uprijava Vajenske šole v Novem mestu javlja vsem vajencem, ki spadajo v ta šolski okvir.

1. Spomilni izpit za vse one, ki imajo manj kot 6 razredov osnovne šole oziroma z razredna gimnazije, bodo 27. (petek) in 28. (sobota) avgusta letos ob 7. uri zjutraj v poslopju osnovne šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

2. Vpisovanje v prvi razred Vajenske šole bo 30. (ponedeljek) in 31. (torček) avgusta ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

3. Vpisovanje v II. in III. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 6. septembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

4. Vpisovanje v IV. in V. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 12. septembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

5. Vpisovanje v VI. in VII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 19. septembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

6. Vpisovanje v VIII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 26. septembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

7. Vpisovanje v IX. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 2. oktobra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

8. Vpisovanje v X. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 9. oktobra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

9. Vpisovanje v XI. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 16. oktobra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

10. Vpisovanje v XII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 23. oktobra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

11. Vpisovanje v XIII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 30. oktobra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

12. Vpisovanje v XIV. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 6. novembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

13. Vpisovanje v XV. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 13. novembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

14. Vpisovanje v XVI. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 20. novembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

15. Vpisovanje v XVII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 27. novembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

16. Vpisovanje v XVIII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 4. decembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

17. Vpisovanje v XIX. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 11. decembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

18. Vpisovanje v XX. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 18. decembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

19. Vpisovanje v XXI. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 25. decembra ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

20. Vpisovanje v XXII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 1. januarja ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

21. Vpisovanje v XXIII. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 8. januarja ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

22. Vpisovanje v XXIV. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 15. januarja ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

23. Vpisovanje v XXV. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 22. januarja ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in pisalne potrebuščine.

24. Vpisovanje v XXVI. razred Vajenske šole v Novem mestu bo 29. januarja ob 7. do 14. ure v pisarni upraviteljstva Vajenske šole v Novem mestu.

S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo, rojstni list in

Al' me boš kaj rada imela ...

Neštečo popevki v pesmi kroži med dolenškim ljudstvom o naravnih. V dolgih, kot nož ostrih zimskih večerih si ob topli peči pravimo zdogde o ubežnikih, ki so jih župani v starih časih lovali po gozdovih in jih uknjene izročali avstrijskemu oblastem. Avstrijska monarhija jih je vrakala v vojaške skutje, da bi brali dom, vero in cesarja. Zasujen dom in avstrijskega cesarja? Kdo od nas ni prebral Jurčičevega »Donna?« Igramo ga na odrh, toplo nam je ob zavesti, da je Avstrija pogost zmanj poskušala dobiti naše ljudi, da bi jih branili.

Toda od takrat do danes je pretekelo milijone litrov Krke v Savo, gozd je redkejši, kras se spušča z vrhov na pobočja grijev, vinogradni ležejo na vznosu. Dolenški slovej je bil in bje trd boj z naravo: roča klesti, suš žge, dež lije, krasi pozura. Zemlja je vsako leto znova lačna; le če ji daš debelega zrnja, se ob žetvi nasmehne.

Pred, pod oblastjo izkorisitevskih režimov, naše podezelje ni imelo širokih obzorij. Med kraji so bile slabe ceste: parizari, nekaj gospodskih kočij. Dolenški železnica šele je vzbuzbala svet ob Krki. Morda so takrat, ob teji prvi čudežni manifestaciji tehnične na Dolenjskem naši ljudje prvič spoznali, da ne dajeta vsega le nebo in zemlja, ampak tudi roke, ki rahljajo prst in gradijo ter oblikujejo svet.

Druga svetovna vojna je Dolenjsko do temeljev pretrpela. Se dolgo ne bomo v celoti dojeli družbenih sprememb, ki jih je sprožilo pri nas partizansko gibanje. Najzaostalejši predel Slovenije so čez noč postali središče vsejudskega odpora proti okupatorju, ki je grizol, da bo do konca iztrebil slovenski živelj. V boju s tujem si je naše ljudstvo z orožjem v roki jemalo oblast. Vse to burno dogajanje, nevernost in boj za obstanek za biti ali ne biti pa je v ranih mladosti dojemala mladina, ki prihaja ta leta na nabor.

Kje je danes čas, ko so se vaški možje z vrvimi podili po gozdovih, da bi vezali vojaške obveznike? Iti v vojsko je takrat, zaradi dolgoletnega služovanja in zaradi nepričutnosti monarhije, pomenili uničiti si življence. In prva svetovna vojna. Slovenski fantje so padali pri Dobrodobu, na Karpatih in pri Verdunu za avstroogrške meje, da bi bog

ohralsi cesarja, monarchijo in vero.

Šele v drugi svetovni vojni je dolenško ljudstvo po kmekih puntih prvič v zgodbini vedelo, za kaj se boriti: za nacionalno in kulturno svobodo, za zemljo, za

zdravo, odporno dolenjsko ljudstvo, in je tudi vzrok za gospodarsko in kulturno zaostalost maršikov, dolenškega predela. Psihometrijske naloge rekrutov iz vinorodnih krajev kažejo neznanje, ki je za našo bodočnost lahko usodno. Naloge so bile za dolenško podeželje sorazmerno zahtevne, vendar to nikakor ne more opraviti dveh tretjin neznamenih ocen obveznikov na Žumberškem področju. Osnovne isle bodo morale te v vedi meriti doslej organizirati zimske izobraževalne tečaje in tečaje za nepisano ali delno pismeno mladino. Posledno na območju Žumberške, Gotne vasi in Mokronoga. Vzrok neznanja so težka medvojna leta, saj bi morali vopeljani vojaški obvezniki obiskovati osnovno šolo prav ta leta.

Oglejmo si številke:

Sezid rekrutne komisije	povpr. višina rekruta	razlika med višino in težo
Sentjernej	169,2 cm	7,5
Mokronog	169,6 cm	9,4
Trebnje	170,6 cm	10,4
Zužemberk	169,3 cm	8,7
Gorna vas	170,5 cm	12,4

V celoti pa je letošnji nabor uspel. Le občina Trebnje ni pravčasno okrasila prostorov in urenila vse potrebno za delo komisije. Obvezniki so prihajali pred komisijo trezni. Bilo je tudi nekaj izjem (Sentjernej). Največ obveznikov je hotelo biti vpoklicanih v avto-edinice. Tja pa ne pride vsak. Imeti je treba šoferski izpit, biti moraš zdrav, trezen, razločevati moraš barve. Zelje po vopeljanju v avto-edinicu kažejo, da dolenška mladina želi več znanja, želi iz oskega kroga svojega obzora, da hoče napredeti; od gospodarskih, kulturnih in političnih organizacij pa je odvisno, kakšni mladini bodo dale dolenško bodočnost v roke.

Ta podatki nazorno govorijo o vzrokih podhranjenosti in začasne nespodobnosti nekaterih alkoholizmu! Slabi rasti niso krivi le trdi živiljenjski pogoji, ampak predvsem žalostno dejstvo, da Podgorje je vedno tone v šmarinci, ki že desetletja zastruplja

Toda dolžnost prosvetnih organov je, da prav te mladini nudijo čimveč možnosti izobrazbe, saj je to prva generacija, ki bo zamenjala starejšo pri izgradnji socializma.

Letos je poteklo 40 let, kar je bila leta 1914 zgrajena belokranjska železnica. Dokončali so

Zdavniki rekrutne komisije je povedal nekaj vtičov: nizek kulturno-prosvetni nivo podežela, zdravstveno zanemarjeni starejši obvezniki, tuberkulozna obolenja pri mlašjih, želodčna pri starejših (medvojno trpljenje, interracije), ogromno nesreč po vojni, predvsem od muncije.

V celoti pa je letošnji nabor uspel. Le občina Trebnje ni pravčasno okrasila prostorov in urenila vse potrebno za delo komisije. Obvezniki so prihajali pred komisijo trezni. Bilo je tudi nekaj izjem (Sentjernej). Največ obveznikov je hotelo biti vpoklicanih v avto-edinice. Tja pa ne pride vsak. Imeti je treba šoferski izpit, biti moraš zdrav, trezen, razločevati moraš barve. Zelje po vopeljanju v avto-edinicu kažejo, da dolenška mladina želi več znanja, želi iz oskega kroga svojega obzora, da hoče napredeti; od gospodarskih, kulturnih in političnih organizacij pa je odvisno, kakšni mladini bodo dale dolenško bodočnost v roke.

Največjo srečo med njimi je imel Simeonič. Izpral je veliko kolčino zlata, ga nesel v San Franciscus, kjer so mu ga zamenjali v dvajsetdolarske zlatnike. Od tolkega bogastva se mu je zavrtelo v glavi. Takoj je obiskal zabavisci v San

(Nadaljevanje)

SLOVENSKI IZSELJENCI - ISKALCI ZLATA V KALIFORNIJI

Franiscu, kjer je kaj kmalu našel prijateljico. Ko je le-ta izvedela, da ima fant precej pod palcem, je bila takoj voljna poročiti ga. Ženici so zlatniki tako hitro kopnili iz rok, da ni bilo dolgo in Marko je bil spet revez.

Slanc, Ogolin in Tomec so si ob rekli, ki teče proti Sonori, kupili zemljišča, kjer so si postavili hišice, ki še sedaj predvsem od muncije.

poznejših letih opustili izpiranje zlata in so se preživljali le od posestva.

Slovenci med prvimi rudarji v živoresbrnem rudniku

Med iskanjem zlata so po letu 1870 naleteli na živo srebro na Oat Hillu, devetdeset milij od San Francisca. Med

Prizor iz 5. dejanja igre »Kovarstvo in ljubezen«, ki so jo igrali člani dramske skupine v Dolenji vasi v počastitev občinskega praznika.

40 - letnica belokranjske železnice

zagotovi gradnja teh prog. Ogrska je končno pristala, da zgradi deli proge skozi Liko, avstrijski parlament pa je prav tako sklenil, da zgradi progod od Novega mesta do deželne meje proti Karlovcu in pa železnici Knin—meja v Dalmaciji.

Od prvih pet variant za gradnjo železnice skozi Belo krajino so končno odbrali dve. Ena, ki bi šla skozi Crnomelj, in drugo skozi Metliko. Obvezljiva je smer skozi Crnomelj, ker so menili, da druga smer ne bi povezovala jedra Bele krajine in bi tako velik del prebijalcev bil prikrajšan. Z direktno progro bi se zmanjšali tudi stroški in bila bi še vedno možnost, da podaljšajo železnico proti Vinici in jo povekljujo na progro Zagreb–Reka. Teži trasi so ugovarjali predvsem tehnični pomisleki (kako napraviti semiški predor in drugo).

Po triletnem trasiranju so 18. aprila 1912 zasadili prvo lopata.

KAKSNA POLETJA NAM ŠE NAPOVEDUJEJO

Ameriški vremenoslovec Hurd Willett sklepa na osnovi dolgotrajnega opazovanja, da so letošnje hladno poletje zakrivile redke sončne pege. Po njegovem mnenju bomo imeli hladno in deževno poletje še več let. Najhladnejša poletja nam obeta za leta 1890 do 1935.

Drugi znanstveniki pa trdijo, da bo temperatura čedalje bolj naraščala, torej da bomo imeli čedalje bolj vroča poletja. Kateri imajo prav, ne moremo reči. Ena napoved se bo gotovo uresničila.

Jo tek pot prvo svetovno vojno.

Kako je rajnka Avstrija machevsko skrbela za te pokrajine, se najbolj vidi iz tega, da je del Dolenjske in del Hrvatske dobil železnico šele čez 90 let po prvi železnici, ki je stekla po avstrijskem ozemlju. Prvo železniško progro med Zgornjo Avstrijo in Česko so začeli graditi leta 1824. V Ljubljano je prvič prisopihala lokomotiva julija 1849, v Novo mesto pa leta 1892.

Slovenski in hrvatski poslanci so se trdo borili za gradnjo železnice, ki bi povezala slovensko zemljo s Hrvatsko in Dalmacijo. Ko se je leta 1907 sklepala pogodba z Ogrsko, so izjavili, da bodo glasovali le, če se

zgodili neki spetni ude, da postanejo samostojni. Spoznali je, da bi lahko storj, ki ga je izdelalo njegovo podjetje na načelu brezračnega prostora, izkoristil za tiskanje knjig z Braillovo abecedo.

S tem strojem natisnjejo v eni urri na plastično ploščo 450 vzročenih črk Braillovo abecedo. Novo tehniko je izumil strokovnjak neke tovarne plastičnih mas. Na to misel je prišel, ko je gledal film »Pot k svetlobi«, ki prikazuje sodobne metode, po katerih se stepi ude, da postanejo samostojni. Spoznali je, da bi lahko storj, ki ga je izdelalo njegovo podjetje na načelu brezračnega prostora, izkoristil za tiskanje knjig z Braillovo abecedo.

S tem strojem natisnjejo v eni urri na plastično ploščo 450 vzročenih črk Braillovo abecedo. Dosedanje metode so bile mnogo počasnejše. Po novi metodi lahko tiskajo tudi zemljvide in diagrame, česar doslej niso mogli.

PRIDOBITEV ZA SLEPE

V angleškem nacionalnem institutu za slepe so pred nedavnim prikazovali novo tehniko, ki bo zelo olajšala tiskanje knjig za slepe z Braillovo abecedo. Novo tehniko je izumil strokovnjak neke tovarne plastičnih mas. Na to misel je prišel, ko je gledal film »Pot k svetlobi«, ki prikazuje sodobne metode, po katerih se stepi ude, da postanejo samostojni. Spoznali je, da bi lahko storj, ki ga je izdelalo njegovo podjetje na načelu brezračnega prostora, izkoristil za tiskanje knjig z Braillovo abecedo.

Pri prvem trenutku v borbi so našli odločilni. Prvi streli morajo biti najtočnejši, morajo zadeti. Ozka soteska se je v hipu spremnila v prav pravci pekel. Na cesti so zamolko padala telesa. Mravlji se negibno ležali, ranjenici so se zvijali v mukah in ječali, topa krije brizgal po snegu. Plaže so postavane Svabov, so iskale kritja v obcestnem jarku, za skalami, v potoku. Odmetavali so orožje, ki jim ni moglo koristiti v tem trenutku, življenje je bilo dragocenje. Toda prava kritka. Na cesti se je znašla v močnem ogihu luhkij in težkih mitraljezov. Okoli nas se je pravila zmrzla zemlja in drobci odkrušenih skal. Vsi trije mi-

traljezi so začeli sejati smrtna zasneženo jaso nad drugo črto. Nemške mitraljezne trojke so zavzemale položaje na tej jasi, ki je bila strma kakor streha. Tu pa tam se je prekopeničil zelenec in se vali po strmem bregu do ceste, kjer je negiven oblezal.

Slovenski in hrvatski poslanci so se tudi borili za gradnjo železnice, ki bi povezala slovensko zemljo s Hrvatsko in Dalmacijo. Počakali so načelništvo, ki je bil na varnem. Pobeg je nad prvo črto je bilo tako strmo, da je bilo izključeno prebijati se po strmini na vrh hriba. Borec je obveščal horča, da se hitro poštevajo zraku dolge žareče črte. Te črte so nam kazale smer njihovega obstredevanja. Prva črta se je pomikala po majhjem kolovu vzporedno s cesto. Gozdčič, po katerem smo se prebijali, je bil le delno posredel z grmičevjem in redkim smrekovim koščevjem. V dolgih skokih smo se poganjali skozi gozd. Mimo ušes so nam živigale šabške kroglice. Pobegnili so nam požljajili smrtonosne pozdrave, da bi se naševali za svoje skamadeče, ki so ležali mrivti in ranjeni v soteski. Na cesti, se je na največji naglici razvijala za borbo na vrhu, da zaščiti prihajajočo komoro, če bo potrebljeno.

Gasper, namestnik komandanta Sercerjeve brigade, eden najhrabrijih oficirjev v divizijski, je dal bataljonu znak za umik. Zadnji borec v koloni je bil na varnem. Pobeg je nad prvo črto je bilo tako strmo, da je bilo izključeno

prebijati se po strmini na vrh hriba. Borec je obveščal horča, da se hitro poštevajo zraku dolge žareče črte. Te črte so nam kazale smer njihovega obstredevanja. Prva črta se je pomikala po majhjem kolovu vzporedno s cesto. Gozdčič, po katerem smo se prebijali, je bil le delno posredel z grmičevjem in redkim smrekovim koščevjem. V dolgih skokih smo se poganjali skozi gozd. Mimo ušes so nam živigale šabške kroglice. Pobegnili so nam požljajili smrtonosne pozdrave, da bi se naševali za svoje skamadeče, ki so ležali mrivti in ranjeni v soteski. Na cesti, se je na največji naglici razvijala za borbo na vrhu, da zaščiti prihajajočo komoro, če bo potrebljeno.

Vsi partizani so ga poznali na njegovih držnih dejanjih. Boril se je na Dolenjskem, Notranjskem in Hrvaškem, kjer so slovenske in hrvaške brigade obkolile nad štiri tisoč Italijanov, je bil na čelu svojih fantov, ki so vdrli v sovražni obrambni sistem. Širokopleti, vedno nasmejanji Belokranjeci, pravi velikan. Borec je sklonil obraz, ki je štela nad tisoč mož.

Vzdolj ceste so sipali Šabški mitraljezi dolge rafale. Njihovi fosforni svetlec

so risali v zraku dolge žareče črte. Te črte so nam kazale smer njihovega obstredevanja. Prva črta se je pomikala po majhjem kolovu vzporedno s cesto. Gozdčič, po katerem smo se prebijali, je bil le delno posredel z grmičevjem in redkim smrekovim koščevjem. V dolgih skokih smo se poganjali skozi gozd. Mimo ušes so nam živigale šabške kroglice. Pobegnili so nam požljajili smrtonosne pozdrave, da bi se naševali za svoje skamadeče, ki so ležali mrivti in ranjeni v soteski. Na cesti, se je na največji naglici razvijala za borbo na vrhu, da zaščiti prihajajočo komoro, če bo potrebljeno.

Po cikcakasto izpeljani poti smo se v velikem razmahu pomikali v breg. Toda napoldno poboco so v višini košenje na naši strani zasedli Šabški in tolki na vsakega posameznega borcev, ki se je posredoval iz pozicije. Moralni smo prekoraciči to zadnjo čistino, ki je bila najbolj nevarna. Politikomisar Martin je držal za zaščitnico ta položaj. Trirrrrr se je oglašal njegov mitraljez v soteski in gozdu.

Fantje, ta položaj je treba držati, dokler se ne prebije zadnji borec iz soteske do nas! nam je zaklical. Nič ne moremo reči!

Zagnali smo se nazaj na cesto. Plazili smo se po trebuhi, počasi, kakor bi bili prilepljeni na sneg.

Na vseh strani se je

ysipala na nas toča krogel. Od časa do časa so padle v našo bližino mine z ostrim, oglušjujočim pokonom. Njihovi drobni so se odbijali od skal in jih drobili, grizli smrekove in bukovje in bukovje. Debele veje so padale po tleh. Borce se niso umaknili niti za kor